

נָזִיר שֶׁשָּׁרָה פֶּתוֹ בֵּין וְאָכַל כְּזֵית מִפֶּת וּמִיַּיִן חֵיִב, וְלֹא הִתְפַּשֵּׁט
היין בכל הפת, ולכן דינו תלוי במחלוקת רבי עקיבא וחכמים בדין
'היתר מצטרף לאיסור', שאילו היה מתפשט היין בכל הפת, היה
חייב משום 'טעם כעיקר' (רש"י, כשיטתו [ראה לעיל ד"ה טעם] ש'טעם
כעיקר' אוסר את כל התערובת, והיתר מצטרף לאיסור' גם כאשר האיסור
אינו מעורב בהיתר), שמשקה הבלוע בתוך מאכל נחשב לטעם ולא
לממשות של האיסור, כיון שהוא נימוח ואבד כממשו (פרי חדש
או"ח תמב, א, בביאור דברי רש"י כאן, וראה להלן ד"ה לאו, שכן נקט גם
הב"י, בדעת רש"י), ויש שכתבו, שמשקה הבלוע בתוך מאכל נחשב
לממשו של האיסור, אך החיוב על הפת שבלוע בה יין הוא מדין
'טעם כעיקר' (דברי דוד, בביאור הרש"י).

ויש מבארים, שהתפשט היין בכל הפת, אך אין שיעור כזית בין
ללא צירוף הפת, ולכן זה תלוי במחלוקת רבי עקיבא וחכמים בדין
'היתר מצטרף לאיסור', ואין בו חיוב משום 'טעם כעיקר' (קרו אורה
נזיר לה, ב, בדעת תוס', ש'היתר מצטרף לאיסור' רק כאשר האיסור וההיתר
מעורבים, ואילו מדין 'טעם כעיקר' אין חייבים כאשר אין כזית באיסור).

וְרַבִּי עֲקִיבָא טַעַם כְּעִיקָר מִנָּה לֵיחָ, שְׂאִילוֹ לֹא הָיָה לוֹ מִקּוֹד אַחֵר
ל'טעם כעיקר', לא היה דורש מ'משרת' להיתר מצטרף איסור,
אלא ל'טעם כעיקר' שהוא דין פשוט יותר (ראה תוס' נזיר לו, א ד"ה
טעם ופי' הרא"ש שם).

יְלִיף מִכְּשֶׁר בְּחֻלְב, שְׁלֵמֵרוֹת שְׁנִיד חֲמוּר יוֹתֵר שֵׁישׁ בּוֹ שֶׁלֵּשׁ
חומרות [כמבואר בגמ' לעיל], סבר רבי עקיבא שהלימוד מבשר
בחלב אינו אלא בגדר גילוי מילתא בעלמא שהתורה החשיבה את
טעם האיסור (ראה פני יהושע ביאור הענין).

לֹא טַעַמָא בְּעֵלְמָא הוּא, שְׁנִבְלַע בְּבֶשֶׂר הַטַּעַם שֶׁל הַחֶלֶב (רש"י),
שמשקה הבלוע במאכל נחשב כטעם ללא ממשות (ב"י יו"ד צח,
בדעת רש"י, וראה לעיל ד"ה נזיר). או שההוכחה היא מחלב שנבלע
בו טעם של בשר בלא ממשות כלל (מהר"ם חלאווה), או מבשר
שהתבשל עם חלב מוצק כגון גבינה קשה (פרי חדש או"ח תמב, א,
ראה שם שצידד לפרש כן בדעת רש"י, אולם כתב שמדברי רש"י לעיל מוכח
שמשקה הנבלע במאכל נחשב כטעם [ומכאן לעיל ד"ה נזיר]. וראה דברי
דוד שיתכן שיש טעות סופר ברש"י שלפנינו, וכונתו ככה"ם לאוהוה ה"ל).

הָכָא נִמְי לֹא שְׁנָא, שְׂכִינן שְׁלֵמֵדְנוֹ שֶׁהַתּוֹרָה מַחְשִׁיבָה אֶת הַטַּעַם
של המאכל לענין תערובת של בשר בחלב כאילו אכל את ממשות
האיסור, ממילא הסיפוי חז"ל מסבירא שכאשר יש טעם של איסור
הוא גורם שגם ההיתר נהפך לאיסור, כיון שבכל משהו ומשהו
שאוכל מההיתר הריהו טועם את האיסור, ונמצא שכשאוכל כזית
מההיתר אכל כזית של טעם איסור, והיינו כזית איסור (ראה פני
שלמה בדעת רש"י).

וְרַבְּנָן מִכְּשֶׁר בְּחֻלְב לֹא גְמָרִינָן דְּחִידוּשׁ הוּא, שְׁגַם אַבִּי שֶׁבֶר
לומר שבשר בחלב אינו חידוש, חזרו בו (תוס' חולין קח, א ד"ה מבשר,
בישוב קושית תוס' ד"ה ורבנן).

אֶלָּא דְּאִי תְרוּ לֵיהּ כּוּלֵי יוֹמָא בְּחֻלְבָּא שְׂרִי, שֶׁאִם שׁוֹרָה כֹּל הַיּוֹם
בשר בחלב אינו נאסר מהתורה, לפי שאינו דרך בישול (רש"י),
ולמרות שמדין 'כבוש כמבושל' נתערבו טעם הבשר והחלב (רא"ש
ע"ז ה, יא, לשיטתו שדין 'כבוש כמבושל' נאמר בכל שריית מאכל במשקה,
ולא רק במשקה חריף). וגם לסוברים שכבוש אינו כמבושל, היינו
שאינו אוסר את כל הדבר הנכבש, אלא רק 'כדי קליפה', ולענין
בשר בחלב אינו אוסר כלל (צל"ח).

טַעַם כְּעִיקָר, שְׁטַעְמוֹ שֶׁל הָאִיסוֹר נַחֲשָׁב כְּמוֹ עֵיקְרוֹ וּמִמּוֹשׁוֹ שֶׁל
האיסור (רש"י), והיינו כאשר נתערב מין בשאינו מינו וטעם האיסור
מורגש בתערובת, שעל ידי טעימת האיסור נחשב שהאיסור ניכר,
שחשיבות האוכל הוא בטעמו, שנאמר (איוב יב, יא) 'חֵיִךְ אוֹכֵל
יטעם לו' (רשב"א חולין צח, ב, בשם הראב"ד).

ומאכל של היתר שנבלע בו טעם של איסור, נהפך ונחשב בעצמו
לאיסור, שלא מסתבר שהתורה אסרה את הטעם שהוא דבר
שאינו בו ממש ואינו נאכל [וכעין מה שאמרו, שקול ומראה וריח
אין בהם משום מעילה], וכיון שהקפידה תורה על טעם האיסור,
בהכרח שגוף המאכל נאסר כאשר נכנס בו טעם האיסור (דברי דוד),
והאוכל כזית מהתערובת לוקה, למרות שלא אכל כזית מגוף
האיסור (רש"י כאן ור"ת ברא"ש חולין ז, לא), ויש סוברים, שרק באופן
שהתערב במאכל כזית מן האיסור בכדי אכילת פרס, נהפכה
התערובת כולה לאיסור, והאוכל כזית ממנה לוקה, אבל כאשר
התערב פחות משיעור זה אינו לוקה, שהרי אפילו אם היה האסור
ניכר ממש בתערובת לא היה לוקה [לולא נתינת הטעם], ולא
מסתבר שהחמירה תורה שהטעם של האיסור יהיה חמור יותר
מממשו (דעת רבינו חיים ברא"ש שם).

מאידך, יש סוברים, שב'טעם כעיקר' האיסור אינו מתבטל
בתערובת, אבל ההיתר אינו נהפך לאיסור ואינו לוקה עד שיאכל
מהתערובת בשיעור כזה שבודאי אכל כזית מהאיסור בכדי אכילת
פרס (ראה ח"י הר"ן לעיל ע"א ור"ש טבול יום ב, ג פני יהושע להלן מה, א
בדעת הרמב"ם, וראה סיכום השיטות בביאור הגר"א או"ח תנג, ט).

והחילוק בין דין 'טעם כעיקר' לדין 'היתר מצטרף לאיסור' מתפרש
בשני אופנים: [א] כאשר ההיתר והאיסור מעורבים נאמר דין
'טעם כעיקר', שההיתר נהפך לאיסור, וכשאין מעורבים נאמר
דין 'היתר מצטרף לאיסור', להשלים את שיעור הכזית לחיוב על
האכילה (דעת רש"י כאן ולעיל מג, ב, לשיטתו לעיל לענין 'טעם כעיקר', ולענין
'היתר מצטרף לאיסור' [ראה ביאורנו לעיל שם ד"ה חוץ], ע"פ קובץ שיעורים
אות קעד). [ב] שגם דין 'טעם כעיקר' וגם דין 'היתר מצטרף לאיסור'
נאמרו כשהאיסור וההיתר מעורבים זה בזה, אלא שב'טעם כעיקר'
חייב רק באכילת כזית מהאיסור, ואילו ב'היתר מצטרף לאיסור'
נהפך ההיתר לאיסור והאוכל כזית מהתערובת כולה חייב (דעת תוס'
והר"ש טבול יום שם, לשיטתו לעיל לענין 'טעם כעיקר', ולשיטת תוס' לענין
'היתר מצטרף לאיסור' [ראה ביאורנו לעיל שם], ע"פ קובץ שיעורים שם).

מִכָּאֵן אֲתָה דָן לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ וּמָה נָזִיר וְכוּ', וְלֹא שִׁיךְ
בזה 'אין עונשים מן הדין', משום שאינו אלא גילוי מילתא בלבד
(ר"ש טבול יום ב, ג), או משום שגם לולא הקל וחומר הדבר אסור
מן התורה מדין 'חצי שיעור', ובהכרח שהקל וחומר בא ללמד את
העונש (דק"א נזיר לה, ב). ויש אומרים, שאכן אין עונש מלקות אלא
בנזיר ולא בשאר איסורים, ש'אין עונשים מן הדין' (בעל המאור).

וְהוּא הִדִּין לְעֶרְלָה בְּשִׁתִּים, שְׂאִין אִיסוּרָה אִיסוּר עוֹלָם, שֶׁהָיָה
לאחר שלש שנים מותר (רש"י), שגדר דין ערלה הוא באילן, שיהיו
פירותיו אסורים, ודין זה אינו איסור עולם [ואינו דין בפירות
עצמם, שאילו כן היה איסורו איסור עולם, שהרי לאותם פירות
שגדלו בשלש השנים אין היתר (כפי שהקשו תוס' ד"ה והוא)] (שיעורי
רבי דוד פובסקי קידושין לה, א). והוא הדין לשאר האיסורים [כלשון
הגמ' 'מכאן אתה דן לכל האיסורים'] שיש בהם שתי חומרות,
שאיסורם איסור עולם ואין היתר לאיסורם, ונקטה הגמ' ערלה
אנו כלאי הכרם האסורים בהנאה (באר משה נזיר לו, א).